

NASCHOLING VOOR GEESTELIJK VERZORGERS/PASTORES AAN DE RUG – NAJAAR 2011

1. Narcisme en religie: psychologische modellen en culturele context (SKGV=7)

Narcissus, Caravaggio

Narcisme, een sterke psychologische belangstelling voor zichzelf, is een verschijnsel dat overal zichtbaar is: in het gevoel uniek te zijn en overal recht op te hebben, in een ieder-voor-zich mentaliteit, in de dynamiek van relatieproblemen en om gezien te worden en de bijbehorende sociale media.

Narcisme wordt niet alleen gezien als persoonskenmerk. Een narcistische dynamiek kan ook toegeschreven worden aan de cultuur. Recent is in dit verband gesproken over een 'narcistische epidemie'. Beide aspecten beïnvloeden de wijze waarop religie gestalte krijgt en ervaren wordt. In deze cursus worden verschillende (godsdienst)psychologische theorieën over narcisme als kenmerk van persoon en/of cultuur verbonden met religie en zingeving. De implicaties van narcisme voor de religieuze of levensbeschouwelijke beleving en gedrag vormen de focus van de colleges. In het verlengde hiervan komen de implicaties voor geestelijke verzorging en pastorale begeleiding uitvoerig aan de orde.

In twee dagen wordt u een afwisselend programma geboden: naast hoorcolleges met een interactief karakter zijn er werkcolleges waarin casuïstiek besproken wordt en is er een rollenspel met het oog op het eigen handelen. Voorafgaand aan de cursusdagen wordt zelfstandige literatuurstudie gevraagd.

Docenten: dr. J. (Hanneke) Schaap-Jonker, prof. dr. T.H. (Hetty) Zock

Omvang: 28 uur (7 studiepunten SKGV)

Data: dinsdag 25 oktober 2011, 10.00-16.00 uur, dinsdag 15 november 2011, 10.00-16.00 uur

Plaats: Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap, Oude Boteringestraat 38, Groningen

Opgave: vóór 15 september 2011 via het opgaveformulier op www.rug.nl/ggw/pao

Kosten: € 395,00

Cursuscode: RUG 14

Literatuur:

-James W. Jones (2002). *Terror and transformation: the ambiguity of religion in psychoanalytic perspective*. Hove: Brunner Routledge (p. 10-39)

-Leon Derckx (2009). "Ik ben een God in 't diepst van mijn gedachten." Geloof van jongeren in een cultuur van narcisme. In: M. van Uden & J. Pieper (red.). *Zichtbare en onzichtbare religie. Over de varianten van religieuze zin*, p. 94-106. Nijmegen: Valkhof Pers.

-Hessel Zondag (2009). "Ik heb een hekel aan maandagen." Over individualisering, narcisme en verveling. In: M. van Uden & J. Pieper (red.). *Zichtbare en onzichtbare religie. Over de varianten van religieuze zin*, p. 79-93. Nijmegen: Valkhof Pers.

-Ingrid Groenendijk, Persoonlijheidsproblematiek en religie, p. 1-2 (tot de dwangmatige persoonlijkheid) 6-8 (vanaf de narcistische persoonlijkheid).
<http://www.moeilijkemensen.nl/lt/PSreligie.pdf>

-Glen O. Gabbard (2005). *Psychodynamic Psychiatry in Clinical Practice*. Washington/ London: American Psychiatric Publishing. (Ch. 16: Cluster B Personality Disorders: Narcissistic, p. 483-509).

2. Begeleide intervisie voor beginnende geestelijk verzorgers en pastores (SKGV=10)

Wanneer je net als geestelijk verzorger aan de slag bent, komt er veel op je af. Hoe breng je de theorie nu in praktijk? In de hectiek van het werk als geestelijk verzorger of predikant is er vaak ook weinig tijd om stil te staan bij werkproblemen en werkvragen.

Hierover kun je samen met andere collega's in gesprek gaan tijdens de cursus Begeleide intervisie. Onder leiding van een supervisor worden intervisiemethodieken toegepast. Daarnaast wordt er met diverse pastorale modellen en de daarbij passende gespreksvoering gewerkt. Zo kun je je eigen professionaliteit op peil houden en versterken.

Wat is intervisie?

Intervisie is een goede en beproefde manier om samen met collega's aan je eigen professionaliteit te werken. Iedere deelnemer legt een werkprobleem voor aan een aantal beroepsgenoten met de vraag het probleem te analyseren en van een mogelijke oplossing te voorzien. Dit gebeurt onder leiding van een supervisor. Je leert van de inbreng van de ander. De supervisor helpt om vertrouwen, een goede communicatie en oefening in het gebruik van methodes op te bouwen. Enkele methodes die gebruikt kunnen worden zijn: de roddelmethode, de balint methode en de socratische methode.

Aantal bijeenkomsten: afhankelijk van de groepsgrootte: 6-8 keer

Frequentie van de bijeenkomsten: 1 keer per 3-4 weken

Duur van de bijeenkomsten: 1,5-2 uren (afhankelijk van grootte van de groep)

Groepsgrootte: minimaal 5 personen, maximaal 8 personen

Vorbereiding: casuïstiek/werkinbreng beschrijven en literatuur bestuderen met betrekking tot pastoraal model.

Docent: drs. G. (Gerda) Wiersma (geestelijk verzorger en supervisor)

Omvang: 40 uur (10 studiepunten SKGV)

Data: oktober t/m maart, de exacte data worden nader bekend gemaakt

Plaats: Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap, Oude Boteringestraat 38, Groningen

Opgave: vóór 15 september 2011 via het opgaveformulier op www.rug.nl/ggw/pao

Kosten: € 350,00

Cursuscode: RUG 16

Literatuur:

-M. Bellersen en I. Kohlmann, *Praktijkboek Intervisie*, 2009, Kluwer, Deventer, ISBN: 9789013068641

p. 19-21 (Wat is intervisie? Professionaliseren en intervisie.)

p. 109-116 (Balintmethode)

p. 167-174 (Intervisie en spiritualiteit)

(facultatief) p. 225-230 (Roddelmethode)

-A. Baart, *Een theorie van de presentie*, 2004, Lemma, Utrecht, ISBN: 90 5931 321 6
P 721- 792

hfdst 6: 'De uitwerking van de presentie-theorie'

-H.M. Meulink-Korf en A. van Rhijn, *De onvermoede derde*, 2005, Meinema, Zoetermeer, ISBN 90 221 3821 2

p. 9-49, hfdst 1: 'Inleiding in de contextuele benadering van Nagy'

-J. Doolaard (red), *Nieuw handboek geestelijke verzorging*, 2006, Kok, Kampen, ISBN 978 90 435 1025 7

p. 278-285: 'De toekomst begint gisteren', drs E.A.H.van Melle -Baaijens

3. Onderbouw je werk wetenschappelijk (SKGV=6)

Hoe maak je die waardevolle ervaringen binnen je groepswork voor andere zorgprofessionals toegankelijk? Wil je een nieuw geestelijke verzorging-initiatief koppelen aan een goed doordachte evaluatie die het jaarplan siert? Zou je bij symposia ook wel eens willen begrijpen wat die statistiekcijfers nu daadwerkelijk zeggen? Deze cursus biedt broodnodige basisinzichten. De eerste cursusdag is gewijd aan kwantitatief onderzoek. Er is aandacht voor dataverzameling (enquête), voor basale statistische kennis, en voor data-analyse. Hiervoor wordt geoefend met het computerprogramma SPSS. Ook besteden we aandacht aan de rapportage: hoe verwerk je de resultaten van je kwantitatieve onderzoek in een methodisch sterk artikel?

In de tweede cursusdag staat kwalitatief onderzoek centraal. We beginnen met een interviewtraining. De analyse van kwalitatief materiaal met behulp van een computerprogramma komt eveneens aan de orde. Opnieuw staan we stil bij de

verslaglegging. Een van de eindresultaten van de cursus is dan ook een verantwoorde opzet voor een artikel in het *Tijdschrift Geestelijke Verzorging*. De cursusedagen kunnen getypeerd worden als werkcollege. Er wordt zowel zelfstandig als in groepen gewerkt. Voor het volgen van deze cursus is geen specifieke voorkennis vereist. Enige voorbereidende literatuurstudie met uitvoering van bijbehorende opdrachten wordt verwacht.

Docent: dr. J. (Hanneke) Schaap-Jonker

Omvang: 24 uur (6 studiepunten SKGV)

Data: dinsdag 27 september, 10.00-16.00 uur, dinsdag 11 oktober 10.00-16.00 uur

Plaats: Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap, Oude Boteringstraat 38, Groningen

Opgave: vóór 1 september 2011 via het opgaveformulier op www.rug.nl/ggw/pao

Kosten: € 350,00

Cursuscode: RUG 15

Literatuur:

Verplicht:

-Nel Verhoeven (2011). *Wat is onderzoek? Praktijkboek methoden en technieken voor het hoger onderwijs*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers, hst. 5 (142-174) & hst. 8 (250-269).

Aanbevolen:

-Nel Verhoeven (2011). *Wat is onderzoek? Praktijkboek methoden en technieken voor het hoger onderwijs*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers, hst. 4 & 10.

-Corja Menken-Bekius & Hanneke Schaap-Jonker (red.) (2010). *Ervaring leert: de casus als instrument voor theoloog, pastor en geestelijk verzorger*. Kampen: Kok.

-Ben Emans (2002). *Interviewen. Theorie, techniek en training*. Groningen: Stenfert Kroeze. (4e herziene druk)

D.B. Baarda, M.P.M. De Goede & Matthijs Kalmijn (2007). *Basisboek Enqueteren: handleiding voor het maken van een vragenlijst en het voorbereiden en afnemen van enquêtes*. Groningen: Noordhoff.

4. Psychopathologie en Religie

In deze cursus komen bekende psychopathologische beelden zoals depressie, psychose en persoonlijkheidsstoornissen aan de orde. Deze verschijnselen worden belicht zowel vanuit de psychodynamische theorievorming als vanuit het in de GGZ meest gebruikte diagnostisch systeem (DSM-IV). Steeds wordt ook gekeken naar de rol die religie daarbij kan spelen. Zo worden de complexe verbanden tussen religie en geestelijke gezondheid/ongezondheid zichtbaar. Daarnaast wordt ingegaan op het belang van de verbeeldingskracht (symbolen en rituelen) voor geestelijke (on)gezondheid.

Deelnemers verdiepen hun inzicht in de relatie die kan bestaan tussen psychopathologie en religie. De cursus bestaat uit hoor- en werkcolleges, referaten van studenten en een casusanalyse.

Enige voorbereidende literatuurstudie met uitvoering van bijbehorende opdrachten wordt verwacht. De literatuurlijst vindt u op www.rug.nl/ggw/oc

Docent: dr. J.K. Muthert

Omvang: 140 uur (inclusief tentamen), 112 uur (exclusief tentamen)

Data: 1e semester, tien dinsdagmiddagen, de exacte data worden later bekendgemaakt

Plaats: Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap, Oude Boteringestraat 38, Groningen

Opgave (vóór 15 augustus 2011) en meer informatie: www.rug.nl/ggw/oc.

Let op: het betreft een open college uit de master Geestelijke Verzorging. Er is plaats voor maximaal vijf inschrijvingen van geestelijk verzorgers/pastores die deze cursus als nascholing willen volgen. Hierna wordt er een reservelijst gehanteerd.